

PADOMES IETEIKUMS**(2019. gada 22. maijs)****par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei**

(2019/C 189/03)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 165. un 166. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Paziņojumā "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru" ⁽¹⁾ Eiropas Komisija izklāsta redzējumu par Eiropas izglītības telpu, kurā robežas nav šķērslis kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai, apmācībai un pētniecībai, par standartu ir kļuvusi laika pavadīšana citā dalībvalstī, lai studētu, mācītos vai strādātu, daudz vairāk iedzīvotāju papildus dzimtajai valodai runā vēl divās citās valodās un cilvēki pārliecinoši sevi identificē kā eiropiešus, kā arī apzinās Eiropas kopīgo kultūras un valodu mantojumu un tā daudzveidību.
- (2) Gēteborgas samītā par taisnīgām darbvietām un izaugsmi rīkotajā neoficiālajā darba sanāksmē valstu vai to valdību vadītāji apsprieda, kāda, domājot par Eiropas nākotni, ir izglītības un kultūras loma. Eiropadomes 2017. gada 14. decembra secinājumos ⁽²⁾ dalībvalstis, Padome un Komisija tiek aicinātas saskaņā ar savām attiecīgajām kompetencēm turpināt darbu šajā jomā.
- (3) Secinājumos, kas tika pieņemti Barselonā 2002. gada 15. un 16. martā, Eiropadome aicināja uz turpmāku rīcību izglītības jomā, lai uzlabotu pamatprasmes, jo īpaši jau no agras bērnības mācot vismaz divas svešvalodas.
- (4) Rakstpratības kompetence un daudzvalodu kompetence ir definētas starp astoņām pamatkompetencēm Padomes ieteikumā par pamatkompetencēm mūžizglītībā ⁽³⁾.
- (5) Daudzvalodu kompetence ⁽⁴⁾ ir centrālais Eiropas izglītības telpas redzējuma elements. Ņemot vērā, ka Savienības teritorijā pieaug mobilitāte izglītības, apmācības un nodarbinātības jomās, ka uz Savienību arvien vairāk migrē iedzīvotāji no trešām valstīm un palielinās vispārējā sadarbība pasaules mērogā, izglītības un apmācības sistēmām ir jāpārvērtē izaicinājumi valodu mācīšanas un apguves jomā un iespējas, ko sniedz Eiropas valodu daudzveidība.
- (6) Aktīvāka un labāka valodu apguve un mācīšana varētu stiprināt Eiropas dimensiju izglītībā un apmācībā. Tādējādi varētu sekmēt Eiropas identitātes veidošanu visā tās daudzveidībā, papildinot vietējo, reģionālo un nacionālo identitāti un tradīcijas, un veicināt labāku Savienības un tās dalībvalstu izpratni. Daudzvalodu kompetence nodrošina labāku izpratni par citām kultūrām, tādējādi veicinot pilsoniskuma un demokrātijas kompetenču attīstību.
- (7) Gandrīz puse no visiem eiropiešiem ⁽⁵⁾ norāda, ka spēj sarunāties vienīgi savā pirmajā valodā ⁽⁶⁾. Nepietiekama daudzvalodu kompetence rada sarežģījumus un traucē veidot jēgpilnu saziņu starp publiskās pārvaldes iestādēm un iedzīvotājiem, jo īpaši pierobežu reģionos ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ COM(2017) 673 final.⁽²⁾ EUCO 19/1/17 REV 1.⁽³⁾ OV C 189, 4.6.2018., 1. lpp.⁽⁴⁾ Eiropas Padome terminu "daudzvalodība" (angļu valodā – *plurilingualism*) lieto, lai atsauktos uz indivīdu daudzvalodu kompetencēm, savukārt Eiropas Savienības oficiālajos dokumentos "daudzvalodību" (angļu valodā – *multilingualism*) izmanto, lai aprakstītu gan indivīda kompetences, gan situāciju sabiedrībā. Tas daļēji ir tāpēc, ka citās valodās, izņemot angļu un franču valodu, ir grūti nošķirt *plurilingual* un *multilingual*.⁽⁵⁾ Eiropieši un viņu valodas – īpašā Eurobarometra apsekojuma kopsavilkums, 2012. gads.⁽⁶⁾ Pirmā valoda – valodas variants vai varianti, kuri apgūti un lietoti agrā bērnībā (aptuveni līdz divu vai trīs gadu vecumam) un kuros pirmo reizi apgūta spēja lietot cilvēku valodu. Šis termins ir ieteicamāks nekā "dzimtā valoda", kas bieži ir nepiemērots, jo pirmā valoda ne vienmēr ir tikai mātes valoda (angļu valodā – *mother tongue*).⁽⁷⁾ Komisijas paziņojums par izaugsmes un kohēzijas veicināšanu ES pierobežas reģionos, COM(2017) 534.

- (8) Tikai četri no katriem desmit skolēniem vidējās izglītības iegūšanas laikā sasniedz vidējo līmeni pirmajā svešvalodā, proti, spēj risināt vienkāršu sarunu. Otrajā svešvalodā šo valodas prasmes līmeni sasniedz tikai viena ceturtdaļa skolēnu⁽⁸⁾. Salīdzinoša valodu analīze izglītībā un apmācībā parādīja, ka vairumam dalībvalstu ir grūti valodu jomā nodrošināt pienācīgus mācīšanās rezultātus. Lai gan problēmas pastāv visos izglītības sektoros, īpaši akūtas tās ir profesionālajā izglītībā un apmācībā, kur uzsvars uz valodu apguvi ir mazāks.
- (9) Ierobežota daudzvalodu kompetence joprojām ir viens no galvenajiem šķēršļiem, kas liedz izmantot Eiropas izglītības, apmācības un jauniešu programmu piedāvātās iespējas. Turpretī labāka daudzvalodu kompetence ļaus iedzīvotājiem vairāk izmantot iekšējā tirgus piedāvātās iespējas, piemēram, darba ņēmēju pārvietošanās brīvību, kā arī pieņemt pamatotāku lēmumu par iespējām citās ES valstīs.
- (10) Daudzvalodu kompetence rada konkurences priekšrocības gan uzņēmumiem, gan darba meklētājiem – ar noteikumu, ka tā ir daļa no plašāka vajadzīgo prasmju spektra. Pastāv pozitīva korelācija starp svešvalodu prasmēm un varbūtību, ka persona ir nodarbināta. Tomēr jaunākā profesionālās tālākizglītības apsekojuma (CVTS 2016) dati liecina, ka tikai 7,9 % uzņēmumu (kuri darbiniekiem nodrošina apmācību) savus darbiniekus nosūta uz valodu kursiem (no 22,1 % Slovēnijā līdz 0,5 % Īrijā).
- (11) Lai, domājot par nākotnes sabiedrību un darba vidi, saglabātu pašreizējos dzīves standartus, veicinātu augstus nodarbinātības rādītājus un sekmētu sociālo kohēziju, cilvēkiem ir vajadzīgs piemērots prasmju un kompetenču kopums. Labākas daudzvalodu kompetences iegūšanas rezultātā Savienībā varētu pieaugt mobilitāte un sadarbība. Tāpat tas ir svarīgs aspekts, cenšoties nodrošināt imigrantu bērnu, studentu un pieaugušo pilnīgu integrāciju.
- (12) Ir jāpēta jauni mācīšanās veidi, kas būtu piemēroti sabiedrībai, kura kļūst arvien mobilāka un digitālāka. Jo īpaši digitālā attīstība dod iespēju arvien vairāk un vairāk valodu mācīties un praktizēt ārpus skolas un mācību programām. Patlaban pastāvošās vērtēšanas procedūras šo attīstību neatspoguļo visā pilnībā.
- (13) Eiropas sociālo tiesību pilāra pirmais princips nosaka: ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgu un profesionālo izglītību un mūžizglītību, lai varētu saglabāt un iegūt prasmes, kas ļauj pilnā mērā piedalīties sabiedrības dzīvē un veiksmīgi mainīt darbu darba tirgū. Daudzvalodu kompetence ir viena no pamatkompetencēm, kas varētu veicināt nodarbinātību, personīgu piepildījumu, aktīvu pilsoniskumu, starpkultūru izpratni un sociālo iekļaušanu; to definē kā “spēju atbilstoši un efektīvi izmantot dažādas valodas komunikācijai”.
- (14) Vairāk nekā puse dalībvalstu savā teritorijā juridiskos vai administratīvos nolūkos oficiāli atzīst reģionālas vai minoritāšu valodas, tostarp zīmju valodas. Vairākas no šīm valodām tiek lietotas ne tikai konkrēto valstu teritorijā. Lai Eiropas valodu ainava būtu pilnīga, ir jāņem vērā imigrantu vai bēgļu kopienu valodas.
- (15) Skolas sāk arvien labāk apzināties, ka ir jānodrošina, lai visi bērni neatkarīgi no izcelsmes un dzimtās valodas ļoti labā līmenī apgūtu mācību valodu – ja vajadzīgs, ar īpašu atbalsta pasākumu palīdzību. Tādējādi tiek veicināts taisnīgums un vienlīdzīgas iespējas un mazināts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks.
- (16) Valodas izpratne skolās varētu ietvert to, ka tiek apzinātas un saprastas visu skolēnu rakstpratības un daudzvalodu kompetences – tostarp to valodu, kuras skolā netiek mācītas. Skolas pēc vajadzības var izšķirt dažādu līmeņu daudzvalodu kompetenci, ņemot vērā kontekstu un mērķus un atbilstoši katra izglītojama apstākļiem, vajadzībām, spējām un interesēm.
- (17) Vairāk nekā puse visu Eiropas Savienības izglītības sistēmu kā problēmu min to, ka trūkst dažu priekšmetu, tostarp moderno svešvalodu, skolotāju, un vairākas dalībvalstis ir īstenojušas reformas vai iniciatīvas, kuru mērķis ir novērst valodu skolotāju trūkumu. Minētās reformas un iniciatīvas varētu ietvert stipendijas, kuru mērķis ir pedagoga darbā iesaistīt valodu programmu absolventus, kuriem ir citāda profesionālā pieredze, vai arī skolotāju izglītības programmu reformēšanu.

⁽⁸⁾ Eiropas Komisija (2012) – Pirmais Eiropas apsekojums par valodu kompetencēm, kopsavilkums.

- (18) Iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot pamatkompetences skolas izglītībā, tostarp, labāk sasaistot faktisko dzīves pieredzi ar mācībām akadēmiskajā vidē, izmantojot digitālās tehnoloģijas un sniedzot atbalstu inovācijai skolās, ir sekmējušas to, ka lielāka uzmanība tiek pievērsta mācīšanās rezultātiem. Ar šādām iniciatīvām tika atbalstīta arī daudzvalodu kompetences iegūšana.
- (19) Dažādās izglītojamo kategorijās ir sekmīgi izmantota mācību satura un valodas integrēta apguve, proti, priekšmetu mācīšana svešvalodā un valodu apguvei paredzēti digitāli un tiešsaistes rīki. Valodu skolotāji visā Eiropā varētu paaugstināt profesionālo kvalifikāciju, gan uzlabojot savu digitālo kompetenci, gan iemācoties, kā pedagoģisko darbu vislabāk papildināt ar dažādu metodiku un jaunām tehnoloģijām. Šā mērķa īstenošanā noderīga būtu atvērto izglītības resursu inventarizācija, kurā ņem vērā Eiropas Padomes darbu.
- (20) Daudzvalodu kompetences definēšana un attīstība Eiropā tiek atbalstīta ar dažādām iniciatīvām. Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma atbalsta visu valodu apguvi un mācīšanu – tā ir pārredzams, saskatnīgs un visaptverošs atsaucis instruments, ar kuru vērtēt un salīdzināt kompetences līmeņus. Šajā sistēmā tiek izdalīti pamatlīmenis, vidējais līmenis un augstākais līmenis; augstākais līmenis nozīmē, ka persona var šajā valodā strādāt vai mācīties. Lai sistēmu padarītu pieejamāku plašai sabiedrībai, 2018. gadā instrumentu papildināja ar jauniem deskriptoriem, kas paredzēti mediācijai, zīmju valodām un citām jomām, un ar deskriptoru salīdzināšanu jauniešiem.
- (21) *Europass* valodu pase ir standartizēta veidne valodu prasmju pašnovērtējumam, kurā izmanto Eiropas vienoto valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmu. Tā palīdz iedzīvotājiem paziņot par savām valodu prasmēm mobilitātes periodā gan izglītības, gan darba vai apmācības nolūkos, vienlaikus arī palīdzot darba devējiem izprast darbaspēka valodu prasmes.
- (22) Eiropas atzinības zīme valodu apgūvē⁽⁹⁾ tiek piešķirta par izcilību un inovāciju valodu mācīšanā visās valstīs, kas piedalās šajā iniciatīvā. Tādējādi skolas un citas iestādes tiek motivētas izmantot jaunu metodiku un stratēģijas, lai īstenotu vietējas, reģionālas, valsts vai Eiropas līmeņa prioritātes. Šī iniciatīva ir palīdzējusi uzlabot informētību par Eiropas sadarbību valodu mācīšanas un apguves jomā un veicinājusi daudzvalodību izglītības sektoros.
- (23) Visas dalībvalstis ir atzinušas, ka Savienībā ir jāveicina daudzvalodība un jāattīsta daudzvalodu kompetence. Lai sniegtu precīzāku priekšstatu par daudzvalodu kompetenci Savienībā, Eiropas Komisija strādās pie priekšlikuma par jauniem Eiropas izglītības un apmācības kritērijiem, kā arī datu vākšanas iespējām, un tajā var tikt ietverts Eiropas kritērijs valodu kompetenču jomā. Padome šos kritērijus apspriedīs un lems par tiem saistībā ar jaunā stratēģiskā satvara izglītības un apmācības jomā pēc 2020. gada izveidi.
- (24) Atzīstot, ka daudzvalodu kompetence tiek iegūta visa mūža garumā un ka šādas iespējas būtu jānodrošina visos dzīves posmos, šajā ieteikumā uzmanība ir veltīta jo īpaši pamatizglītībai un vidējai izglītībai, un apmācībai, tostarp, ja iespējams, agrīnai pirmsskolas izglītībai un aprūpei un sākotnējai profesionālajai izglītībai un apmācībai.
- (25) Šajā ieteikumā pilnībā ir ievēroti subsidiaritātes un proporcionalitātes principi.

IESAKA DALĪBVALSTĪM

Atbilstoši valstu tiesību aktiem un Eiropas tiesību aktiem, pieejamajiem resursiem un valstu apstākļiem un ciešā darbībā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām:

1. Izpētīt veidus, kā palīdzēt jauniešiem līdz vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības un apmācības pabeigšanai – papildus mācību valodai –, ja iespējams, iegūt tādu kompetences līmeni vēl vismaz vienā Eiropas valodā, kas viņiem ļauj šo valodu praktiski lietot sociāliem, mācību un profesionāliem mērķiem, un mudināt apgūt papildu (trešo) valodu līmeni, kas viņiem ļauj brīvi sazināties⁽¹⁰⁾.
2. Piemērot visaptverošas pieejas, kas uzlabotu valodu mācīšanu un apguvi attiecīgi valsts, reģionālā, vietējā vai skolas līmenī un attiecīgā gadījumā izmantojot politikas piemērus, kas izklāstīti pielikumā.

⁽⁹⁾ Eiropas atzinības zīmi valodu apgūvē piešķir valstu līmenī un atbalsta ar programmas *Erasmus+* starpniecību.

⁽¹⁰⁾ Klasisko valodu apguve, piemēram, sengrieķu un latīņu, var būt daļa no izglītojamās personas valodu klāsta.

3. Nodrošināt, lai tiktu ietverti visi pamatzglītības un vidējās izglītības sektori, sākot pēc iespējas agri un iekļaujot sākotnējo profesionālo izglītību un apmācību.
4. Šādu visaptverošu pieeju ietvaros atbalstīt valodu izpratnes attīstību skolās un profesionālās izglītības un apmācības iestādēs:
 - a) aktīvi atbalstot un atzīstot izglītojamo personu un skolotāju mobilitāti, tostarp izmantojot attiecīgo Savienības finansējuma programmu sniegtās iespējas;
 - b) skolā nostiprinot visu izglītojamo personu – un īpaši to, kas nāk no migrantu, bēgļu vai nelabvēlīgas vides – mācību valodu kompetenci kā turpmākas mācīšanās un izglītības sasniegumu pamatu;
 - c) palīdzot izglītojamām personām paplašināt savas kompetences mācību valodā, šajā nolūkā atbalstot skolotājus, lai viņi savā attiecīgajā mācību jomā ņemtu vērā konkrētas valodas lietojumu, tostarp vairotu izpratni par dažādiem valodas reģistriem un specifisku vārdu krājumu;
 - d) veicinot kontinuitāti valodu izglītībā starp dažādiem skolas līmeņiem;
 - e) augstu vērtējot izglītojamo personu valodu daudzveidību un to izmantojot kā mācību resursu, tostarp valodas izglītībā iesaistot arī vecākus, citus aprūpētājus un plašāku vietējo sabiedrību;
 - f) apsverot iespējas novērtēt un apstiprināt tādu valodu kompetences, kuras nav ietvertas mācību programmā, bet izriet no ikdienas mācīšanās (piemēram, ja izglītojamām personām ir migrantu, bēgļu vai divvalodu izcelsme) vai izglītības iegūšanas oficiālajā skolu sistēmā citā valstī, kurā izglītojamais agrāk dzīvojis, piemēram, paplašinot to valodu klāstu, kuras var pievienot izglītojamo skolas pabeigšanas kvalifikācijā;
 - g) stiprinot Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas izmantošanu, jo īpaši lai inspirētu attīstību valodu mācību programmās, testēšanā un novērtēšanā;
 - h) nodrošinot atbalstu skolām, lai tās definētu savu pieeju valodu apguvei, vienlaikus ievērojot valsts tiesību aktus, un palīdzot skolām aktīvi novērtēt un izmantot savu valodu daudzveidību;
 - i) piedāvājot iespējas skolām un mācību centriem stiprināt savu Eiropas perspektīvu, piemēram, pastāvīgi izmantojot Eiropas atzinības zīmi valodu apguvē, izstrādājot skolas zīmes ar konkrētu Eiropas perspektīvu un organizējot valsts pasākumus valodu daudzveidības jomā.
5. Palīdzēt skolotājiem, pasniedzējiem, inspektoriem un skolu vadītājiem attīstīt valodas izpratni:
 - a) vajadzības gadījumā veicot ieguldījumus valodu skolotāju sākotnējā izglītībā un tālākizglītībā, lai uzlabotu viņu kompetences un lai piesaistītu un noturētu personālu nolūkā arī turpmāk nodrošināt plašu valodu piedāvājumu pamatzglītībā un vidējā izglītībā, un apmācībā;
 - b) uzlabojot brīvprātīgu sadarbību starp iestādēm, kas ir atbildīgas par valodu skolotāju sākotnējo izglītību un tālākizglītību;
 - c) skolotāju un skolu vadītāju sākotnējā izglītībā un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas procesā ietverot sagatavošanos valodu daudzveidībai klasē;
 - d) veicinot to, lai pedagoģijas programmās studējošie daļu mācību laika mācītos ārvalstīs, vienlaikus sekmējot visu skolotāju, pasniedzēju, inspektoru un skolu vadītāju mobilitāti;
 - e) veicinot mācību mobilitātes integrēšanu un atzīšanu valodu skolotāju izglītībā, lai ikviens diplomu nesēns iegūvis valodas skolotājs iegūtu, vēlamu, pus gadu ilgu mācīšanās vai mācīšanas pieredzi ārvalstīs, jo īpaši ar programmas *Erasmus+* starpniecību;
 - f) veicinot e-mērķsadarbību ⁽¹⁾ un citus virtuālās sadarbības veidus, kā arī klātienē tīklu veidošanu, lai bagātinātu mācīšanās pieredzi skolās un pilnveidotu skolotāju un skolēnu daudzvalodu kompetenci;
 - g) veicinot sadarbīgu mācīšanu starp valodu skolotājiem un citu mācību priekšmetu skolotājiem.

⁽¹⁾ E-mērķsadarbība ir drošā interneta platformā mitināta kopiena, kurā iesaistās skolotāji – no pirmsskolas izglītības līdz pat vidējās izglītības līmenim.

6. Mudināt pētīt un lietot inovatīvas, iekļaujošas un daudzvalodu mācību metodes, tostarp, piemēram, digitālu rīku izmantošanu, savstarpēju sapratni un veidus, kā mācību priekšmetus mācīt, izmantojot svešvalodu (mācību satura un valodas integrēta apguve), un ieviest jauninājumus skolotāju sākotnējā izglītībā.
7. Nodrošināt, ka dažādos izglītības un apmācības posmos iegūtās valodu kompetences tiek pārraudzītas, papildinot esošo informāciju par valodu apguves nodrošināšanu.
8. Ar esošo sistēmu un rīku palīdzību ziņot par pieredzi un panākumiem valodu apguves veicināšanā.

ATZINĪGI VĒRTĒ KOMISIJAS IECERI

9. Atbalstīt šā ieteikuma turpmākos pasākumus, atvieglojot savstarpēju mācīšanos starp dalībvalstīm un sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādājot daudzvalodu rīkus un resursus, piemēram:
 - a) norādes par to, kā valodu mācīšanu un vērtēšanu saistīt ar Eiropas vienoto valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmu⁽¹²⁾;
 - b) uz faktiem balstītus metodiskos materiālus par jauniem mācīšanās un atbalstošu pieeju veidiem arī tām valodām, kas nav ietvertas mācību programmā;
 - c) izglītības darbiniekiem paredzētus digitālus rīkus valodu apguvei un profesionālajai attīstībai valodu apguves jomā, piemēram, apjomīgus atvērtus tiešsaistes kursus, pašnovērtēšanas rīkus⁽¹³⁾, tīklus, tostarp e-mērķsadarbību un platformas *School Education Gateway* sadaļu *Teacher Academy*;
 - d) metodiku un rīkus, ar kuriem palīdzētu pārraudzīt daudzvalodu kompetenci Savienībā.
10. Stiprināt skolēnu, profesionālajā izglītībā un apmācībā iesaistīto izglītojamo personu, pasniedzēju, inspektoru un skolu vadītāju mobilitāti programmas *Erasmus+* ietvaros un kopumā atbalstīt to, ka Savienības finansējums, piemēram, *Erasmus+*, "Apvārsnis 2020", Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds vai Eiropas strukturālie un investīciju fondi, tiek vajadzības gadījumā izmantots šā ieteikuma un tā pielikuma īstenošanai, nekādi neskarot sarunas par nākamo daudzgadu finanšu shēmu.
11. Valodu apguves jomā stiprināt sadarbību ar Eiropas Padomi un Eiropas Moderno valodu centru, lai sekmētu inovatīvu metožu izmantošanu valodu mācīšanās un apguvē un lai vairotu izpratni, ka mūsdienu sabiedrībās ir ļoti svarīgi mācīties valodas.
12. Par turpmākajiem pasākumiem saistībā ar šā ieteikuma īstenošanu ziņot, izmantojot galvenokārt esošās sistēmas un rīkus.

Briselē, 2019. gada 22. maijā

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
C.B. MATEI

⁽¹²⁾ Balstoties uz pieredzi un zināšanām, ko ieguvusi Eiropas Padome, minēto sistēmu izstrādājot un atjauninot, un ko ieguvusi Eiropas Moderno valodu centrs un Eiropas Komisija, šo darbu izmantojot kopīgi finansētos projektos skolotāju izglītošanas jomā:

⁽¹³⁾ Patlaban *Europass* piedāvā rīku savas valodu kompetences novērtēšanai, un tā darbība un efektivitāte tiks izvērtēta *Europass* lēmuma īstenošanas gaitā.

PIELIKUMS

Valodas izpratne skolās – izstrādāt visaptverošas pieejas valodu apguvei

Ar visaptverošām pieejām valodai varētu veicināt ieteikuma par valodu apguvi īstenošanu. Šajā pielikumā ir apkopoti vairāki pedagoģijas principi un paraugprakses veidi, kuru kopīgais nolūks ir veicināt vispārīgu valodas izpratni skolās un galīgais mērķis – uzlabot valodu apguves rezultātus.

Valodas mācīšana ir nozīmīgs elements visos mācību priekšmetos, ņemot vērā to, cik daudzveidīgi valodu lieto mācību stundās un cik būtiska ir valodas loma mācību priekšmetu satura apguvē un izpratnē. Labu akadēmiskās valodas prasmju iegūšana ir cieši saistīta ar priekšmeta zināšanu un izpratnes attīstību.

Valodas izpratne skolās un profesionālās izglītības un apmācības iestādēs varētu veicināt to, ka valodu apguve tiek saprasta kā dinamisks un nepārtraukts process – pirmās valodas un tās dažādo reģistru un stilu apguve norit nepārtraukti un ir cieši saistīta ar citu valodu mācīšanos dažādos prasmju līmeņos, kas atbilst katra izglītojamā apstākļiem, vajadzībām un interesēm.

Valodas izpratne skolās un profesionālās izglītības un apmācības iestādēs varētu veicināt pārdomas par valodas dimensiju visos skolu organizācijas, mācīšanas un praktisku pasākumu līmeņos: rakstpratības attīstībā, svešvalodu apguvē, priekšmetu mācīšanā un lai atzītu citas valodas, ko skolēni izmanto saziņā ar vecākiem un plašākā skolas vidē, u. c.

Šādu redzējumu par valodas izpratni var veicināt cieša dažādo skolas kopienas locekļu sadarbība, kas ideālā gadījumā noritētu atbilstoši skatījumam uz skolu kā mācību iestādi vai atbilstoši "visas skolas" pieejai.

Lai veicinātu valodas izpratni skolās un profesionālās izglītības un apmācības iestādēs, ir noteikti turpmāk minētie paraugprakses piemēri.

1. Daudzvalodība skolās un profesionālās izglītības un apmācības iestādēs

- Labvēlīga attieksme pret valodu daudzveidību var palīdzēt radīt valodai draudzīgu vidi, kurā vairāku valodu apguvi un lietošanu uzlūko kā bagātību un resursu. Var paplašināt un sekmēt izpratni par valodu apguves nozīmi un izglītības, kognitīvajiem, sociālajiem, starpkultūru, profesionālajiem un ekonomiskajiem ieguvumiem, kurus sniedz plašāka valodu klāsta lietošana.
- Valodas kompetences un valodas izpratnes attīstību mācību programmās var integrēt paralēli. Valodu un citu mācību priekšmetu savstarpēja integrēšana var nodrošināt autentiskāku mācīšanos, kas vērsta uz reālām dzīves situācijām.
- Izglītojamo motivāciju mācīties valodas var veicināt, sasaistot izglītības saturu ar viņu dzīvi un interesēm – ņemot vērā ikdienēju mācīšanos un veicinot sinerģijas ar aktivitātēm ārpus mācību programmas. Saikni starp valodas lietošanu ikdienas dzīvē un skolām vai profesionālās izglītības un apmācības iestādēm var stiprināt, nodrošinot to, ka tiek atzīta iepriekšējā valodu apguve, un piedāvājot iespēju skolas beigšanas dokumentos iekļaut daudzvalodu kompetenci, kas izriet no ikdienējas mācīšanās (piemēram, ja izglītojamām personām ir migrantu, bēgļu vai divvalodu izcelšme) vai izglītības iegūšanas oficiālajā skolu sistēmā citā valstī, kurā izglītojamais agrāk dzīvojis.
- Skolā var piešķirt vērtību visam izglītojamā valodu klāstam, to atbalstīt un izmantot arī kā pedagoģisku resursu visu izglītojamo turpmākajā mācību procesā. Skolēni var cits citam palīdzēt mācīties, izskaidrot savu valodu(-as) un valodas salīdzināt.
- Papildus galvenajām pasaulē saziņai lietotajām valodām skolas varētu piedāvāt plašāku valodu klāstu. Jaunu valodu pievienošana apgūstamo valodu klāstam var atšķirties atkarībā no tā, vai valstī ir divas vai vairāk valsts valodas, un no tā, vai ir izteikta interese veicināt kādas kaimiņvalsts valodas mācīšanos.

- Partnerību izveide starp agrinās pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādēm un skolām pierobežu reģionos veicinās to, ka bērni no agra vecuma mācās kaimiņvalsts valodu, un mazinās valodas barjeras pierobežu reģionos.
- Turpināt mudināt skolas un profesionālās izglītības un apmācības iestādes izmantot Eiropas Valodu dienu un Eiropas atzinības zīmi valodu apgūvē, lai veicinātu valodu apguvi un valodu daudzveidību. Veicināt skolas zīmes ar konkrētu Eiropas dimensiju, lai sekmētu Eiropas perspektīvu skolām un mācību centriem.

2. Efektīva un inovatīva mācīšana, kas sekmē valodu apguvi

- Lai sekmētu valodu apguvi, mācīšanu un vērtēšanu, varētu pilnībā izmantot digitālo rīku potenciālu. Ar tehnoloģijām var ievērojami sekmēt valodu klāsta paplašināšanu, nodrošināt iespējas saskarei ar valodu, un tehnoloģijas var būt ļoti noderīgas nolūkā veicināt tās valodas, kuras skolās nemāca. Šajā sakarā būtiski mācību elementi var būt kritiskās domāšanas un plašsaziņas līdzekļu lietošanas attīstīšana un atbilstoša un droša tehnoloģiju izmantošana.
- Virtuāla starpskolu sadarbība, izmantojot e-mērķsadarbību un citus virtuālās sadarbības veidus, var sniegt jauniešiem iespēju sekmēt valodu apguvi, sastrādāties ar vienaudžiem no citas valsts un sagatavoties mobilitātei ārzemēs mācību, apmācības vai brīvprātīgā darba nolūkā.
- Skolēnu mobilitāte, tostarp *Erasmus+* ietvaros, varētu kļūt par pastāvīgu mācību procesa daļu. Tai būtu jāaptver arī virtuāla un plašāka mēroga personāla mobilitāte.
- Lai pārraudzītu un novērtētu valodas apguvi, skolotāji, pasniedzēji un izglītojamie var jaukti izmantot diagnostisku, attīstošu un apkopujošu vērtēšanu; lai sekotu līdzi progresam, izmanto individuālus valodu prasmi portfeļus, piemēram, Eiropas Valodu portfeli vai *Europass* valodu pasi.

3. Atbalsts skolotājiem un pasniedzējiem

- Moderno valodu pasniedzējus viņu sākotnējās izglītības un/vai turpmākās profesionālās izaugsmes laikā varētu mudināt piedalīties apmaiņas programmās ar valstīm, kurās runā viņu mācītajā valodā. Katrs nesen izglītību beigušais valodu pasniedzējs varētu būt pavadījis, vēlams, pusgadu, mācoties vai mācot ārzemēs.
- Skolotāji un pasniedzēji, kuri nemāca modernās valodas, bet gan citus priekšmetus, varētu iegūt valodas izpratni un zināšanas par valodu didaktiku un apgūt stratēģijas, ar kurām palīdzēt izglītojamajiem.
- Izmantojot iespējas, ko nodrošina apmaiņas programmas starp dalībvalstīm, valodu mācīšanā varētu iesaistīt valodu asistentus.
- Lai nodrošinātu skolotāju profesionālo pilnveidi un informētību par jaunākajām inovācijām pedagoģijā, skolotājiem varētu darīt pieejamas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas iespējas (izmantojot tīklus, praktizējošas kopienas, apjomīgus valodu kursus tiešsaistē, zināšanu centrus, uz sadarbību balstītas tiešsaistes mācības, sadarbīgu pētniecisko darbību u. c.).

4. Partnerības un saiknes plašākā skolas vidē ar mērķi veicināt valodu apguvi

- Skolas un profesionālās izglītības un apmācības iestādes varētu sadarboties ar vecākiem attiecībā uz to iespējām atbalstīt bērnus valodu apgūvē, jo īpaši gadījumos, kad bērni aug saskarē ar vairāk nekā vienu valodu vai mājās un skolā lieto dažādas valodas.
- Skolas un profesionālās izglītības un apmācības iestādes var veidot partnerības ar valodu centriem/valodu laboratorijām, publiskām bibliotēkām, kultūras centriem vai citām kultūras apvienībām, universitātēm un pētniecības centriem, lai radītu iesaistošāku mācību vidi, bagātinātu valodu klāstu, uzlabotu un ieviestu jaunas mācīšanas metodes.
- Skolas, profesionālās izglītības un apmācības iestādes un pašvaldības var apvienot resursus nolūkā veidot valodu centrus ar plašāku valodu piedāvājumu, lai saglabātu mazāk runātas valodas un/vai valodas, kuras skolā nemāca.
- Sadarbība ar darba devējiem reģiona vai plašākā mērogā var palīdzēt vairo izpratni par daudzvalodu kompetences nozīmi darba dzīvē un palīdzēt nodrošināt, ka efektīvi iegūta daudzvalodu kompetence veicina nodarbināmību.

-
- Pierobežu reģionos varētu veicināt pārrobežu partnerības izglītības un apmācības iestāžu starpā. Studentu, skolotāju, pasniedzēju un administratīvā personāla, kā arī doktorantu un pētnieku mobilitāti varētu atvieglot, piedāvājot informāciju un kursus kaimiņvalstī runātajās valodās. Veicinot daudzvalodību šo pārrobežu partnerību ietvaros, absolventus var sagatavot iesaistei darba tirgū abpus robežai.
 - Veicināt sadarbību starp skolotāju izglītības iestādēm.
-